

1.

In het Amsterdamse concertgebouw stond vorige week het Requiem, de dodenmis, van Verdi op het programma. Als vlak voor het concert een man het podium opklimt en wil waarschuwen voor het grote sterven dat buiten gaande is, wordt hij onmiddellijk overrompeld en, begeleid door scheldpartijen, afgevoerd. Hoe haalt ie het in zijn hoofd. Het gaat hier om kunst en cultuur. Het is geen requiem voor een stervende aarde..

Maar die man wordt verteerd door zijn vurige liefde voor het bedreigde leven op deze afgebeulde planeet. Hij heeft een roeping. Hij moet roepen, ook en juist in deze heilige hallen van de Nederlandse muziekcultuur. Ze hadden hem ook best even netjes aan het woord kunnen laten. Vandaag begint de klimaatconferentie in Egypte, terwijl wij in eigen land met onze geitenpaadjes al aardig achterlopen op onze in Parijs gedane beloften.

2.

Vandaag komen hier weer woorden aan de orde die verwant zijn met de hartstocht, het verterende vuur van die man in het concertgebouw. 'Woord dat ruimte schept, toekomst, wijd licht land, waar gerechtigheid als rivieren stroomt.' Soms even is het waar. Maar dan is het weer weg. Het is een lied tegen klippen op. Zo'n land is in deze wereld ver te zoeken: het is niet in het 'Belofde Land' van ooit, Israël, in 'God's own country' lijkt het steeds verder weg, en in het heilige land van Tsaar Vladimir is het volledig zoek.

In de diensten van dit seizoen staan liederen van Huub Oosterhuis centraal, zoals in alle diensten van deze Ekklesia sinds haar geboorte. Sommige kerkelijke autoriteiten vinden dat die liederen niet passen binnen de traditionele liturgie waar zij angstvallig aan vast houden. En daar hebben ze eigenlijk wel gelijk in. Ze hebben iets anders te zeggen, veel meer dan de gebruikelijke dogmatische en liturgische clichés. Ze pleiten hartstochtelijk, in telkens andere bewoordingen en in allerlei toonaarden, voor het grote verhaal over *leven*: een leven met liefde, vrijheid en recht voor allen. Ze gaan niet over een ver verleden, noch over een hiernamaals, maar over het hier en nu van deze wereld, en over het visioen van een nieuwe wereld, een andere, een betere. Het zijn fragmenten van een zoekende, vragende, bijbelse 'theologie'. Ook het lied dat vandaag aan de orde is, is zo'n fragment. Geen simpel liedje, eerder een vurig poëtisch pleidooi. Een dubbel-lied met twee bijna gelijke helften.

3.

Het begint met een vraag: Waarom, wanneer? Hoe is het zo gekomen dat wij mensen zo onontkoombaar aangewezen zijn op een ander en op anderen, zo voor elkaar geschapen?. Is dat zomaar uit de lucht komen vallen. Toeval? Het Genesisverhaal over de schepping vertelt dat de mens, Adam, eerst eenzaam en alleen was, onverdeeld, mannelijk én vrouwelijk, en dat God hem daarom in tweeën deelde: man en vrouw, de ene mens tegenover de andere, als elkaars kant en overkant, woord en weerwoord, tij en tegentij. Zo werd de mensheid geroepen tot zinsverband, tot een sociaal leven, zo begon alle communicatie. Dat was tenminste de bedoeling, ooit, in den beginne. En dat geldt nog steeds. In het klein, voor de ene en de andere mens, maar ook in het groot, voor het ene volk en het andere, voor Rus en Oekraïner, Jood en Arabier, Belg en Nederlander. Maar als je naar de alledaagse werkelijkheid kijkt - 'dag van vandaag', dan is dat niet zo vanzelfsprekend. Mensen en volkeren raken van elkaar vervreemd, zoek, de weg kwijt, hun identiteit: wie zijn wij? Meer dan een derde van de

huwelijken strandt na een jaar of tien à vijftien. Coalities tussen volkeren worden opgebroken, machtswellust zorgt voor steeds verdere verwijdering tussen zustervolkeren, en leidt tot broedermoord. Soms komt het goed, wordt er vrede gesloten, hertrouwd, hervonden, hereigend, nieuwe liefde. Maar dan weer...

Want die liefde - de juiste verhouding tussen ik en jij, wij en zij - is moeilijk, zij is 'ternauwernood te leven', zegt ons lied. Liefde is daar geen geschikt woord voor. Want dat vraagt om een overgave die veel meer is, die voor ons gevoel ingaat tegen onze natuur, zeker in deze tijd, waarin we vooral moeten leren voor onszelf op te komen. Aan zo'n overgave branden we op, dat is een verterend vuur.

4.

'Maar ooit' zegt het lied, zal het waar zijn, opnieuw, zoals in den den beginne: 'wij zullen nieuw en bloot staan in morgenlicht', als Adam en Eva. Leven in vrijheid, open, ongemaskerd, onbedekt, in een hervonden paradijs. Daartoe worden wij, jij en ik, geroepen door een derde, een 'Dritte im Bunde', een Hij met een hoofdletter, een Gij.

En In de tweede helft van dit dubbellied gaat het over onze relatie met die Gij, met degene die ons geschapen heeft om samen te leven; die ons 'riep tot zinsverband'.

Ook met deze Gij is het vaak moeilijk leven: 'leven ternauwernood te harden, ik en Gij'. Want wie is die Gij? 'Niemand heeft U ooit gezien'. Maar we hebben wel een groot verhaal waarin die Gij ons voortdurend toeroept: 'Kies het leven, niet de dood. Leven is het kernwoord van dat verhaal.: 'Leven is uw woord, voor dit nu hier verterend vuur.' Kiezen voor het leven, je hartstochtelijk inzetten voor het leven van alle mensen, van deze aarde en van al wat daarop leeft. Het volle, goede, vrije leven, het zinsverband waartoe alle mensen en volkeren geroepen zijn: leven in liefde, in recht en vrijheid. En dat is een verterend vuur.

5.

Maar ooit, god weet..... Is dat 'ooit' iets van na de dood? Zoals we straks zingen in het tafelgebed: 'Gezegend wie, door angst gelouterd, aan de dood voorbij, leven in licht, opnieuw geboren.'? Of is dat 'ooit' ook een alledaagse mogelijkheid, een volhardende roeping in het hier en nu, midden in deze wereld vol van oorlog en hongerdood? Moeten wij niet telkens proberen ruimte te veroveren voor dat leven? Zouden kerken, gemeenten en ekklesia's, om maar iets te noemen, niet eens moeten stoppen met hun moeizame pogingen om jongeren binnen te lokken, en hen gewoon ruimte bieden in hun meestal lege en dichte kerken en ze in te zetten als als een nieuw soort buurthuizen, zonder missionaire bedoelingen? En ze stilte bieden in deze lawaaiige werelden, en misschien soms een lied? En levensverhalen, vurige getuigenissen van wat zij, wat wij zien als onze roeping?

6

Zestig jaar geleden schreef de Italiaanse auteur Natalia Ginzburg *De kleine deugden*, een klein opstel over de opvoeding van kinderen (onlangs in het Nederlands verschenen), dat eindigt met deze woorden: 'Als wij zelf een roeping hebben (...) kunnen we onze kinderen rustig buiten ons om laten ontkiemen en, in de schaduw en ruimte die daarvoor nodig zijn. (...) Misschien is de enige mogelijkheid om hen te helpen bij het zoeken naar een roeping, dat we zelf een roeping hebben, dat we die kennen, liefhebben en dienen: liefde voor het leven brengt immers liefde voor het leven voort.' Ginzburg heeft het niet per se en zeker niet alleen exclusief over God of godsdienst: want het gaat altijd en overal, ook en juist in de godsdienst van de bijbel, om de liefde voor het leven. 'Nu nog met halve woorden, hier en daar'.

Ternauwernood. Bijna waar. Maar ooit... als dat zou kunnen!